KAA 2/2024 vp
Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle

Johtaja Elina Kotovirta, sosiaali- ja terveysministeriö
Erityisasiantuntija Venus Mahmood, oikeusministeriö

YK:n yleissopimukset ja EU-lainsäädäntö

- YK:n huumausaineyleissopimusten mukaan on mahdollista sallia kannabiskasvin viljely kannabiksen tai kannabishartsin tuotantoa varten **tieteellisiin ja lääkinnällisin** tarkoituksiin
  - Näitä tarkoituksia varten on kuitenkin sovellettava yleissopimuksessa kuvattua valvontajärjestelmää, johon kuuluu mm. aloitteessakin mainitun ”toimiston” (23 artikla ja 28 artikla) perustaminen toiminnan valvomiseksi
  - Sopimusosapuoli voi myös kieltää maassaan ja alueellaan viljelyn näihin tarkoituksiin
  - Kannabiksen tuominen säädellyille markkinoille päihdekäyttöön on yleissopimusten vastaista
- ”EU:n huumausainelaki” koskee YK:n yleissopimuksissa määriteltyjä aineita sekä EU:n oman järjestelmän mukaan valvontaan otettuja aineita ja hampun viljely on erikseen kielletty
  - Kansallisessa lainsäädännössä voi määritellä, miten yksinomaan henkilökohtaiseen käyttöön ja hallussapitoon suhtaudutaan
  - Saksa muutti laillistamissuunnitelmaansa puhuttuaan komission kanssa, jotta esitys pysyisi EU-lain mukaisena
- EU:ssa on myös muuta asiaan liittyvää lainsäädäntöä

Kannabiksen lääkkeellinen käyttö ja lääketutkimus

- Päihdepolitiikka ja lääkepolitiikka tulee pitää erillään
  - Kannabispohjaisten lääkkeiden tulo markkinoille on jo nyt mahdollista samoin edellytyksin kuin muillakin lääkkeillä ja niitä koskevat samat lainsäädännölliset vaatimukset
  - Lääkkeen myyntilupaa hakee yritys, joka haluaa tuoda lääkkeen markkinoille
  - Viranomaiset (kuten Fimea) eivät ole myyntilupaprosessissa aloitteentekijänä, eivätkä voi vaikuttaa siihen, mitä muissa maissa mahdollisesti olevia lääkkeitä haetaan myyntiluvallisiksi Suomessa
  - Myyntilupa myönnetään tutkimusnäytön perusteella. Suomessa on tällä hetkellä kaksi myyntiluvallista kannabispohjaista lääkevalmistetta: Sativex on tarkoitettu MS-taudin aiheuttaman lihasjäykkyyden hoitoon ja Epidyolex tiettyjen harvinaisten epilepsiamuotojen hoitoon
- Huumausainelaki ei estä huumausaineita sisältävien lääkkeiden tutkimusta
  - Tutkimuksen haasteena on ollut ensisijaisesti tasalaatuisten lääkevalmisteiden puute Kannabiskasvissa on yli 140 erilaista yhdistettä ja tasalaatuisen ja turvallisen tutkimusvalmisteen tuottaminen edellyttää huomattavasti enemmän työtä kuin yksittäisten synteettisten vaikuttavien aineiden tutkiminen.

Esimerkkinä Kanada

- Lainsäädännöllä on onnistuttu siirtämään kannabiksen kysyntää laittomilta markkinoilta laillisille markkinoille. Kannabiksen laiton tuotanto ja myynti ovat yhtä turvallisuus- ja kansanterveysriski.
- Nuorten kannabiksen käyttö on pysynyt suhteellisen vakaana. Kanada on edelleen maailman korkeimpien nuorten kannabiksen käyttömäärien joukossa, ja kannabiksen käyttö nuorten aikuisten keskuudessa on lisääntynyt.
- Huoli siirtymisestä voimakkaampien kannabistuotteiden kulutukseen
- Markkina ei myöskään ole helppo pienille yrityksille, joista monet eivät ole pystyneet järjestämään toimintaansa kestävästi suurista odotuksista huolimatta. Alan edustajat ovat olleet tyytymättömiä verotukseen ja sääntelyvelvoitteiden kustannuksiin.
- Kannabikseen liittyvät rikostapaukset ovat vähentyneet merkittävästi, mutta epätasa-arvoisesti.
- Kannabiksen laillistaminen ei merkittävästi helpottanut tutkimusta, eikä lisätiedon saamiseen kannabiksen käytöstä lääkinnällisiin tarkoituksiin ole edistytty.
- Jatkossa olisi kohdennettava resursseja myös sinne, minne ei alun perin osoitettu erityistä rahoitusta, kuten tutkimukseen sekä ehkäisy- ja hoito-ohjelmiin.

Saksan kannabislaki – väliraportti (10/2025)

- Huhtikuussa 2024 voimaan tullut laki sallii aikuisille kannabiksen hallussapidon ja kotikasvatuksen ei-kaupallisissa yhdistyksissä.
- Kannabiksen käyttö on pysynyt vakaana. Pientä kasvua havaittavissa akuuteisssa terveysongelmissa.
- Rikokset ovat vähentyneet 60–80 %, mutta vakavammat rikokset (laiton kauppa) korostuvat tilastoissa.
- Lasten ja nuorten suojelun näkökannasta ei ollut havaittavissa lyhyen aikavälin vaikutuksia ehkäisytoimien käyttöön. Kannabikseen liittyvät nuorten ilmoitukset ja neuvontakäynnit nuorilla ovat vähentyneet ja myrkytykset olivat harvinaisia niin ennen kuin jälkeen laillistamisen.
- Johtopäätöksinä todetaan, että lainsäädännön kiireellistä muutostarvetta ei havaittu.
- Viljely-yhdistykset eivät ole onnistuneet syrjäyttämään laitonta kannabismarkkinaa. Korjaavia toimenpiteitä tarvitaan, mikäli laittoman huumemarkkinan torjunta halutaan priorisoida.

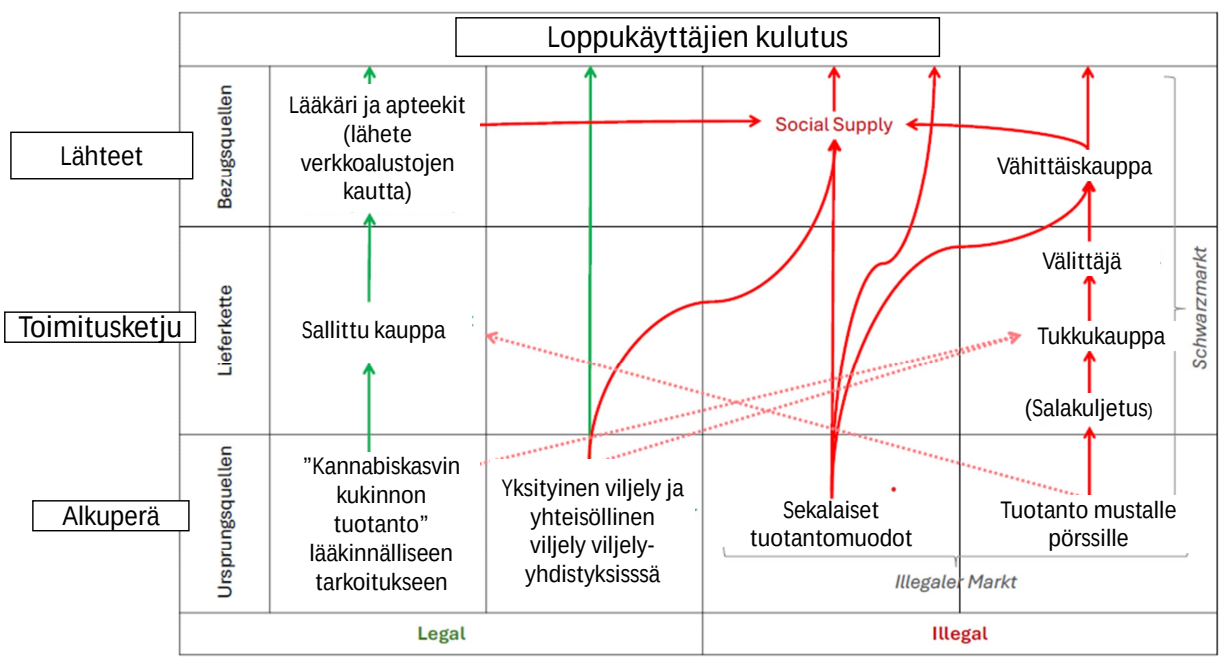

Abbildung 1

Lähde: EKOCAN-väliraportti
(2025, September 29). Evaluation des Konsumcannabisgesetzes (EKOCAN): 1. Zwischenbericht.

Kannabiksen terveyshaitat ja vaikutus lapsiin ja nuoriin

- Terveyshaitat vaihtelevat yksilöllisesti ja riippuvat käyttötavasta, määrästä, tuotteen laadusta ja käyttäjän ominaisuuksista
- Kannabisriippuvuuden kehittymisen riski ja psykiatrisen hoidon tarve on sitä suurempi, mitä nuorempana käyttö aloitetaan sekä mitä enemmän ja pidempään kannabista on käytetty
- Päihtymys voi johtaa myös ahdistukseen, paniikkiin, hetkellisiin kognitiivisen toiminnan häiriöihin sekä psykoosioireiden kehittymiseen/psykiatristen haittojen (esim. skitsofrenia) kehittymiseen
- Kannabiksen haittoja verrataan usein alkoholin ja tupakan aiheuttamiin haittoihin, joiden sanotaan olevan huomattavasti kannabista suurempi rasite. Eri päihteiden aiheuttamien haittojen välistä vertailua vaikeuttaa se, ettei kannabista tutkimusten mukaan käytetä alkoholin sijasta vaan sen lisäksi. Alkoholia ja tupakkaa käyttää myös huomattava osa väestöstä, jolloin on selvää, että siitä myös aiheutuu enemmän haittoja.
- Aloite saattaa edistää myönteisempää asennetta kannabiksen käyttöä kohtaan ja aloitteeseen liittyvä kotikasvatuksen salliminen todennäköisesti lisää kannabiksen saatavuutta myös nuorten keskuudessa
- Aloitteella tuskin vähennetään kannabista kokeilevien lasten ja nuorten määrää, vaan vaikutus on todennäköisesti päinvastainen

Hampun käyttö maataloustoiminnassa

- Hampun käyttö maataloustoiminnassa kuuluu maa- ja metsätalousministeriön vastuulle
- Öljy- ja kuituhampun viljely on ollut laillista jo pitkään. Öljy- ja kuituhampun viljelyn ehtoja ja sallittuna viljelynä on viljellä hamppulajiketta, jonka THC-pitoisuus (tetrahydrokannabinoli) ei ylitä 0,3 prosenttia.
- Suomen kansallisen huumausainelain pykälissä ei ole erikseen huomioitu maataloustoiminnassa sallittujen EU tuettujen kannabislajikkeiden viljelyä ja saadun sadon ns. teollista hyödyntämistä.
- Asiaan liittyy myös paljon EU-lainsäädäntöä esimerkiksi siitä, minkälaisia tuotteita maataloushampusta saa tuottaa. Kannabiksen päihdekäytön laillistaneista maista esimerkiksi Kanadassa on silti oma lainsäädäntönsä ja rajoituksensa kannabiksen maataloustuotannolle.
    - EU:ssa on käsittelyssä maatalouslainsäädäntöpaketti, jossa hampun asemaa EU-markkinoilla haluttaisiin muuttaa.
- USA:ssa 0,3 % THC:tä sisältävä hamppumateriaali vapautettiin kokonaan markkinoille (”Farm Bill”)
    - Tästä matalan THC:n hamppumateriaalista alettiin ensin tuottaa kannabidioli CBD:tä ja siitä edelleen uusia puolisynteettisiä kannabinoideja, joita markkinoitiin laajasti ”laillisina huumeina”
    - Osa näistä aineista aiheutti niin vakavia terveyshaittoja, että niitä on USA:ssa pyritty jälkikäteen rajoittamaan ja lainsäädäntöä korjaamaan. Näitä aineita on päätynyt myös EU-markkinoille ja jo yksi niistä (HHC) on otettu myös kansainväliseen huumausainevalvontaan
    - USA on juuri antanut uutta rajoittavaa lainsäädäntöä
- Toisin kuin aloitteessa esitetään, myös laillinen tuotanto voi lisätä myös THC:ta vaarallisempien semisynteettisten kannabinoidien tuotantoa, jos asiaa ei erikseen säädellä
    - Markkinoilta näyttää löytyvän kiinnostusta myös muille päihdyttäville tuotteille

Lopuksi

- Kannabiksen päihdekäytön salliminen tarkkarajaisesti vaatisi työtä ja siihen liittyy useita näkökulmia, joita tulisi mahdollisessa lainsäädäntövalmisteluissa käsitellä
- Aloitteella olisi vaikutuksia usean ministeriön toimintaan. Mahdolliseen kannabislainsäädännön valmisteluun olisi tärkeä varata aikaa ja kunnolliset resurssit.
- Ennen päätöstä uuden lainsäädännön valmistelusta olisi tarkemmin selvitettävä erilaisia säätelymallivaihtoehtoja, jotta voitaisiin arvioida sitä, miten valittu malli mahdollisesti vaikuttaisi esimerkiksi terveyteen, lainvalvontaan ja markkinoihin
  - Tällä hetkellä toteutetut laillistamismallit ovat hyvin erilaisia ja niihin on liittynyt myös ennalta-arvaamattomia vaikutuksia
- Aloite on YK:n huumausaineyleissopimusten vastainen – Suomen suhde yleissopimuksiin tulisi määritellä uudelleen
- Aloite on EU-lainsäädännön vastainen – odotettavissa olisi EU:n komission puuttuminen
- Oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö eivät kannata aloitetta.